

Lunds universitet

STVA22

Statsvetenskapliga institutionen

HT 19/20

Handledare: Ylva Stubbergaard

Hur framställs problemet i 34-punktsprogrammet?

- En diskursanalys av regeringens åtgärder mot gängkriminalitet

-

Vera Holm
Julia Jamison

1. Abstract

I denna uppsats används Carol Bacchis metod “Whats the problem represented to be” för att undersöka hur problemet framställs i regeringens 34 åtgärder mot gängkriminaliteten. Denna poststrukturalistiska metod har inspirerats av Foucaults diskursanalys och grundas på premissen att vi styrs genom problemframställningar. I olika steg granskas regeringens 34-punktsprogram för att belysa den dominerande problematisering som åtgärderna ger uttryck för. Vi identifierar bl.a. två framträdande typer av åtgärder i programmet vilka vi valt att kalla “hårdare tag” och “socialtjänstens insatser”. Både typerna av åtgärder framställer unga i utsatta områden som problemets kärna. Denna grupp ska på olika sätt disciplineras eller hjälpas bort från gängkriminaliteten. Efter en genomgång av 2019 års debattartiklar på ämnet gängkriminalitet i DN och SvD upptäckte vi klara kopplingar mellan moderaternas problemframställningar och 34-punktsprogrammet. Några tystnader vi valt att lyfta handlar om att se de strukturer som kan ha bidragit till vissa samhällsgruppers utsatthet, snarare än att se gruppen i sig som orsaken till problemet.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	s. 5
1.2 Syfte.....	s 5
1.2.1 Frågeställning.....	s 5
1.3 Gängkriminalitet.....	s 6
1.3.1.definition.....	s 6
1.3.2 Tidigare forskning om gängkriminalitet.....	s 6-7
1.3.3 Gängkriminaliteten i Sverige.....	s 7
1.3.4 34-punktsprogrammet i korthet	s 8
2. Teori & Metod.....	s 8
2.1 WPR.....	s 8
2.2 WPR i tidigare forskning.....	s 9
2.3 Operationalisering av teori & metod.....	s 11
2.3.1 Hur framställs problemet i en specifik policy?.....	s 11
2.3.2 Vilka antaganden ligger bakom representationen av problemet?.....	s 12
2.3.3 Hur har representationen av problemet kommit till?.....	s 12
2.3.4 Vad problematiseras inte i den specifika problemframställningen? Var är tystnaderna? Kan problemet ses på något annat sätt?	s 14
2.3.5 Vad för effekter orsakas av problemframställningen?.....	s
15	
2.3.6 Hur och var har problemframställningen producerat spridits och försvarats? Hur kan den ifrågasättas, avbrytas och ersättas?.....	s 15

3. Material.....	s 16
4. Analys.....	s 16
4.1 Hur framställs problemet?.....	s 16
4.2 Vilka antaganden ligger bakom representationen av problemet?.....	s 20
4.3 Hur har representationen av problemet kommit till?.....	s 23
4.4 Vad problematiseras inte i den specifika problemframställningen? Var är tystnaderna? Kan problemet ses på något annat sätt?.....	s 29
5. Slutsatser.....	s 31
6. Diskussion	s 32
7. Förslag på vidare forskning	s 33
8. Referenslista	s 34
9. Appendix 34-punktsprogrammet.....	s 39

1.1 Inledning

De senaste månaderna har små altare av rosor, stearinljus och fotografier dykt upp på gator runt om i Sverige. I november 2019 skjöts en 15-årig pojke ihjäl i centrala Malmö och blev därmed en i raden av offer som på kort tid omkommit i liknande dåd (Hansson et al. 2019). Gängkriminaliteten har de senaste åren blivit ett alltmer uppmärksammat fenomen i Sverige (Brå, s.330). Både skjutningar och sprängdåd har blivit allt vanligare och ofta kan dessa handlingar kopplas till den organiserade brottsligheten. För att bemöta problemet presenterade regeringen i september 2019 ett 34-punktsprogram med förslag på åtgärder mot gängkriminaliteten. Men vad säger de 34 punkterna om uppfattningen av problemet? Ses gängkriminaliteten som ett rättsligt eller socialt problem? Carol Bacchis metod *What's the problem represented to be* inspirerade oss att undersöka hur problemet med gängkriminaliteten framställs. Då ämnet är mycket aktuellt och har en direkt påverkan på människors liv, ser vi det som högst relevant att granska framställningen av problemet. Bacchi menar att vad som ses som ett problem och hur det formuleras, har en avgörande betydelse för hur åtgärder utformas och kommer till uttryck i människors vardag (Bacchi 2009, s. 3). Ambitionen i denna uppsats är att synliggöra hur gängkriminaliteten framställs och hur denna bild av problemet tas för givet trots att den inte är den enda.

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur problemet med gängkriminalitet framställs. Vi tänker oss att 34-punktsprogrammet är ett uttryck för den dominerande problemframställningen av gängkriminaliteten och det är därför vi väljer detta material som vår utgångspunkt. Genom att även ta del av debatten kring gängkriminaliteten hoppas vi att få en djupare förståelse för hur problemet framställs. Vårt intresse ligger i att synliggöra den bild som det kollektiva tänkandet målar upp av problemet.

1.2.1 Frågeställning

- Hur framställs problemet av gängkriminalitet i 34- punktsprogrammet?

1.3 Gängkriminalitet

1.3.1 Definition

Gängkriminalitet brukar definieras som en typ av organiserad brottslighet. EU (1997) definierar organiserad brottslighet som brottslighet som begås av minst två individer vilka under en längre tid samarbetat och en viss arbetsfördelning föreligger. Gängkriminalitet är en typ av organiserad brottslighet- och innebär precis vad namnet antyder: Gäng som utför kriminella handlingar. Brott som ofta associeras med denna typ av kriminalitet är skjutningar, narkotikahandel och sprängningar. Begreppet förknippas även ofta med vissa grupper och miljöer. Problemet brukar kopplas till socioekonomiskt utsatta områden och unga män med invandrabakgrund (Brå 2016, s. 58). Vem och vad som förknippas med gängkriminalitet är en del av hur problemet framställs, vilket denna uppsats syftar till att undersöka.

1.3.2 Tidigare forskning om gängkriminalitet i Sverige

Trots att det de senaste 10 åren forskats mer om gängkriminaliteten i Sverige, finns det förvånansvärt lite forskning om ämnet. Befintlig forskning består främst av kriminologiska, sociologiska och i vissa fall av statsvetenskapliga studier. Kända undersökningar om gängkriminalitet utanför Sverige kommer framförallt från USA men vi har valt att fördjupa oss i forskning om hur fenomenet tar sig uttryck i Sverige. Det gör vi då denna uppsats syftar till att granska den svenska framställningen av gängkriminaliteten i Sverige.

I en intervjubaserad studie gjord 2015 vid Linnéuniversitetet drogs slutsatsen att exit-processen för gängkriminella ofta är komplicerad och svår (Lindén, J. et al. 2015). Undersökningen visade på hur gängkriminella befinner sig i en marginaliserad position, med små möjligheter att bli en del av det konventionella samhället. I studien föreslås viljekraft och motivation som de viktigaste komponenterna för att en individ ska lämna gängkriminaliteten bakom sig (Ibid, s.2).

Det har även gjorts en medicinska undersökningar på området. 2017 publicerades en studie i Läkartidningen (Khoshnood et al., s. 347) som visade att gängkriminella gärningsmän sällan har en psykiatrisk diagnos.

Något som flera studier betonar är hur gängkriminaliteten ofta tar sig uttryck i uppgörelser på offentliga platser. I artikeln *The myth of success: the emergence and maintenance of a specialized gang unit in Stockholm* beskriver författarna hur dessa aspekter av gängkriminaliteten tenderar att öka pressen på polisen och samhället i stort att agera (Holgersson et al. 2014, s. 199). I studien dras paralleller mellan denna tendens och det fall då Stockholmspolisen beskrev åtgärder mot gängkriminaliteten som framgångsrika när mycket pekade på motsatsen (Ibid, s. 200). En annan studie genomförd av forskare vid Stockholms och Linköpings universitet utgår ifrån teorin "The Maxon and Klein gang typology" på sju olika kriminella gäng i Sverige. Med hjälp av teorin kartlägger forskarna de kriminella gängen utifrån storlek, subkulturell orientering, ålder, territorium, varaktighet och vad för slags brottslighet som utövas. (Holgersson et al. 2015, s. 199).

Sammanfattningsvis kan sägas att det har genomförts en del studier om gängkriminaliteten i Sverige men att det fortfarande finns mycket outforskat på ämnet. De mer omfattande studierna är få och sammantaget ger forskningen ingen större helhetsbild. Detta ser vi som ytterligare en anledning att granska problemframställningen av gängkriminaliteten i Sverige.

1.3.3 Gängkriminaliteten i Sverige

Statistik från Brottsförebyggande rådet visat att skjutningar och sprängningar har ökat under en längre period. År 2018 inträffade totalt 306 skjutningar varav 45 av offrena dog. I det första kvartalet av 2018 inträffade 37 sprängningar jämfört med det första kvartalet av 2019 där 48 sprängningar inträffade (Brå, 2019).

Statistiken visar även att anmälningar mot narkotikastrafflagen har ökat drastiskt de senaste 10 åren. År 2018 gjordes 107 000 anmälningar. (Brå, 2019).

Ett förslag till förbättring är det 34-punktsprogram (Appendix 1.) som justitie- och migrationsministern Morgan Johansson (S) tillsammans med inrikesministern Mikael Damberg (S) och Miljöpartiets riksdagsledamot Karolina Skog lagt fram.

1.3.4 34-punktsprogrammet i korthet

Programmet består av 34 åtgärder i syfte att bekämpa gängkriminalitet. De olika punkterna syftar till 4 olika huvudområden: bryt tystnadskulturen, påföljder av brott, förebyggande av brott och verktyg i brottsbekämpning. Förslaget presenterades av regeringen i september, 2019 och går att hitta i uppsatsens appendix.

2. Teori & Metod

2.1 I denna uppsats används Carol Bacchis metod *What's the problem represented to be*, även kallad WPR-metoden. Då denna poststrukturalistiska metod är nära sammankopplad med ett visst teoretiskt ramverk har vi valt att presentera teori och metod tillsammans.

2.1 WPR

Kärnan i WPR-metoden är att undersöka hur problem framställs snarare än själva problemen i sig. Denna något annorlunda form av policyanalys, fångade vårt intresse och inspirerade oss att undersöka hur "gängkriminalitetsproblemet" framställs. Genom att analysera de åtgärder som är tänkta att lösa problemet, är förhoppningen att kunna synliggöra implicita uppfattningar som ligger bakom problemformuleringen. Bacchi framför hur vi befinner oss i ett problemlösar-paradigm där policyer ses som lösningar på redan existerande problem (Bacchi 2009, s. 3).

WPR-metoden innebär att se på policyer som problemformulerande (Ibid). Enligt detta synsätt existerar inga färdiga problem ute i den verkligheten utan det är själva lösningarna som implicit skapar problematiseringar. Detta ska inte missförstås som att det inte finns ogynnsamma förhållanden i samhället som kan behöva förändras (Ibid, s. 9). Huvudfokus för Bacchis metod handlar om problematiseringar, alltså om hur problem framställs, inte om

problemen i sig (Ibid, s. 2-4). Vi kommer i denna uppsats använda begreppen problemframställning och problematisering omväxlande vilket även Bacchi gör.

En central utgångspunkt i WPR är att vi styrs genom problematiseringar (Ibid, s. 18). Vi har tolkat detta som att vi styrs av vad som anses vara problem, hur problemen framställs och vilka implicita antagande som ligger bakom dem. Bacchi menar därför att det är viktigt att problematiseringar granskas och ifrågasätts (Ibid, s. 4). WPR-metod är i många avseenden inspirerad av Foucaults diskursanalys och det av honom myntade begreppet governmentality (Ibid, s. 26), som på svenska översätts till styrningsmentalitet. Statsvetaren Malin Rönnblom beskriver begreppet som;

“ det kollektiva tänkande som tar sig i uttryck i hur styrning uppfattas och görs. Det vill säga hur kollektivt tänkande opererar i de sätt som politik/samhälle organiseras på, i våra regimpraktiker, samt hur dessa hänger samman med hur kunskap och sanning produceras.” (Rönnblom 2011, s.50)

Genom att presentera en definition av begreppet styrningsmentalitet är vår förhoppning att ge läsaren en djupare förståelse av WPR-metodens teoretiska grund.

2.2 WPR i tidigare forskning

WPR-metoden har tidigare använts inom flera olika statsvetenskapliga områden. Bacchi har tillämpat metoden för att analysera jämställdhets-policier och jämställdhetspolitik. Denna forskning belyser bl.a. hur utbildningsinsatser riktade till kvinnor för att stärka deras ställning på arbetsmarknaden, implicerar att kvinnors kunskapsbrist ses som en orsak till den ojämställda situationen (Bacchi 2010, s.3). Malin Rönnblom har tillsammans med Bacchi skrivit om diskursiv feministisk institutionalism (Bacchi et al. 2014) . Rönnblom har även använt WPR-metoden i analyser av svensk jämställdhetspolitik (Rönnblom 2011) och regionalpolitik (Rönnblom, 2008). I artikeln *What's the problem?* (Rönnblom 2011) påvisas hur många jämställdhetspolitiska policier bygger på en uppfattning av jämställdhet som en fråga om, kunskap, mätningar och antal. Jämställdhets-policier handlar om att mäta olika jämställdhetsindikatorer, beräkna fördelningen av män och kvinnor samt att sprida kunskap om frågan.

Bacchi har även använt WPR-metoden för att undersöka teoribildningen kring droganvändning. I denna undersökning upptäcker hon att den dominerande problematiseringen framställer “drog-problemet” med en negativ värdeladdning och stark koppling till sociala problem (Bacchi 2009, s.79) . En konsekvens av detta är att “drogproblemet” ska bekämpas snarare än att hanteras på något annat möjligtvis mindre skadligt sätt (Ibid s. 78-100). Forskarna Danica Beutler och Marianne Fenech har tillämpat Bacchis metod för att analysera australiensisk barnomsorgspolitik. Författarna kom fram till att policier på detta område baseras på problemframställningen att dyr och otillgänglig barnomsorg hindrar föräldrars deltagande i arbetslivet (Beutler et al. 2018, s. 20). Detta är bara några exempel på hur WPR har använts inom tidigare forskning. Då vi hittills inte har kommit i kontakt med några studier som applicerat metoden på ämnet gängkriminalitet hoppas vi att kunna bidra till att fylla denna lucka.

Bacchi har delat upp WPR-metoden i följande sex steg:

1. What's the problem represented to be in a specific policy?
2. What presuppositions or assumptions underlie this representation of the problem?
3. How has this problem of the representation come about?
4. What is left unproblematic on this problem representation? Where are the silences?
Can the problem be thought about differently?
5. What effects are produced by this representation of this problem?
6. How/ where has this representation of the “problem” been produced, disseminated and defended? How could it be questioned, disrupted and replaced?

(Bacchi 2009, s. 1-21).

Vi kommer att fokusera på de fyra första stegen p.g.a. avgränsningskäl. Dock är vi medvetna om att stegen tillsammans utgör en helhet och att avgränsningen kommer att påverka vår analys. Vår bedömning är att en tillämpning av de första fyra stegen ger oss tillräckliga verktyg för att analysera materialet. En mer omfattande analys lägger vi fram som förslag till vidare forskning på området. I nästa avsnitt översätts, diskuteras och operationaliseras de olika stegen för att tillämpas på “problemet” gängkriminalitet.

2.3 Operationalisering av metod

2.3.1 Hur framställs problemet i en specifik policy?

Det första steget kan ses lite som en huvudfråga och kommer användas som ett riktmärke i uppsatsen. Fokus för vår analys är de 34 förslag på åtgärder mot gängkriminaliteten som presenterades av regeringen i september 2019. Tanken är att få en uppfattning av hur problemet framställs genom att granska lösningsförslagen. Vi går alltså som Bacchi föreslår “bakvägen” och undersöker vad lösningarna har att säga om hur problemet förstås (Ibid, s. 5). På så sätt går vi från det explicita till det implicita. Enligt WPR-metoden är uppfattningen om ett problem viktig att få syn på, då den är avgörande för vilka lösningar som föreslås. Steg 1 i Bacchis metod går alltså inte ut på att undersöka graden av sanningshalt eller legitimitet i en särskild problemframställning. Istället handlar det om att blottlägga den implicita uppfattning av problemet som ligger bakom en viss policy (Ibid, s. 6).

Ett hjälpmedel för att undersöka problemframställningen i en viss policy, är att identifiera var lösningsförslaget föreslår att resurser läggs (Ibid, s. 4). Vi kommer därför att undersöka var 34-punktsprogrammet föreslår att ekonomiska medel riktas. Framställs det som ett socialt problem eller ett rättsligt problem? Typen av lösningar kan säga något om vilken typ av problem gängkriminaliteten uppfattas som.

Bacchi menar att det är viktigt att ha i åtanke att det råder fler än en framställning av problemet (Ibid, s. 4). Det kommer vi att se i 34-punktsprogrammet. Vi vill fokusera på den dominerande problematiseringen kring gängkriminaliteten. Men vi kommer även att lyfta andra problemframställningar som åtgärdsförslagen ger uttryck för.

2.3.2 Vilka antaganden ligger bakom representationen av problemet?

Bacchi förtydligar begreppet antagande som en typ av "bakgrundsvetande" som tas för givet (Ibid, s. 5). Att undersöka antagandena som möjliggör en viss problemframställning, är ett sätt att avtäcka den konceptuella logiken som ligger bakom problematiseringen. Med konceptuell logik menar Bacchi de beståndsdelar som måste finnas för att en viss problemformulering ska vara koherent (Ibid). Ett annat sätt att beskriva denna del av analysen är att det handlar om att synliggöra djuprotade kulturella världsuppfattningar. Det finns här en svårighet att synliggöra de föreställningar som kännetecknar vår tid, då vi själva befinner oss i samma tankesystem. En sådan svårighet är dock ingen anledning att inte försöka.

Att besvara fråga två i WPR-metoden innebär att göra en form av diskursanalys. Kategorier och binärer är två teoretiska verktyg som är användbara i detta syfte (Ibid, s. 7). En viss konceptuell logik innehåller ofta olika dikotomier och olika kategorier såsom människokategorier. Vi kommer försöka identifiera vilka dikotomier och kategorier som ingår i antagandena bakom framställningen av gängkriminaliteten. Det skulle exempelvis kunna vara binärer som svensk/invandrare, skyldig/oskyldig eller människokategorier i form av åldersgrupper och invandrargrupper. Viktigt här är att försöka få en uppfattning av vilken funktion olika kategorier och binärer har och hur de fyller en viss policy med mening. Vi kommer att undersöka vilka kategorier och binärer som ofta omnämns i 34-punktsprogrammet och vilken funktion de fyller. Detta ser vi som redskap för att synliggöra de antaganden som ligger bakom framställningen av problemet med gängkriminalitet.

2.3.3 Hur har representationen av problemet kommit till?

Här vill vi fokusera på det som *lett* till representationen av problemet. Bacchi delar in detta steg i två sammanlänkade mål (Ibid, s. 10). Det första kan ses som en icke-diskursiv undersökning av hur själva policyn uppkom. Vilken utveckling och vilka beslut ledde till policyn i fråga? Att besvara dessa frågor på ett grundligt sätt anser vi skulle kräva mer utrymme och tid än vad vi har till förfogande. Därför har vi valt att fokusera vid det andra målet som handlar om att utifrån ett mer diskursivt perspektiv, undersöka hur en viss problemframställning har tillkommit. Här föreslår Bacchi att Foucaults genealogiska teori appliceras på problematiseringar (Ibid). En problemframställnings geneologi kan enligt Bacchi liknas vid problemframställningens familjetråd (Ibid). Det handlar alltså om att spåra en viss problematiserings rötter. .

Bacchi lyfter ett exempel på en problematiserings geneologi som berör abortfrågan. I Storbritannien betraktades abort länge som ett preventivmedel och var lagligt fram till 1860-talet, då det började ses som ett rättsligt problem (Ibid, s.11). Exemplet visar att det är möjligt att se på “problemet” på andra sätt än hur vi ser det idag. Steg 3 i WPR-metoden berör alltså den historia och de processer som har format en viss problematisering. Detta innebär att dels undersöka hur uppfattningen av ett visst problem har förändrats samt att belysa de maktrelationer som kan ha bidragit till en viss problematiserings dominans. (Ibid, s. 11-12).

I vårt fall kommer vi att undersöka hur den dominerande problematiseringen som framkommer i 34-punktsprogrammet har kommit till. Vår ambition är att lyfta några av de aspekter som vi ser som relevanta för tillkomsten av denna problematisering. För att återgå till Bacchis familjeträds-analogi, kommer vi endast att titta närmare på några av problemframställningens rötter. Dock kommer vi inte ha möjlighet att göra en undersökning längre bak i tiden då vi avgränsat oss till att granska debatten som varit under 2019. Här undersöker vi bl.a. eventuella släktskap mellan moderaternas problematiseringar och framställningen av “gängkriminalitetsproblemet”. Bacchi föreslår att denna del av analysen ska ta hänsyn till den icke-diskursiva aspekten av underliggande maktstrukturer som kan ha format den dominerande problematiseringen (Ibid, s.11). Det handlar om att ta reda på vem eller vilka som framfört en viss problematisering och att granska deras maktställning. Vi

kommer att lyfta denna aspekt men som nämndes tidigare läggs fokus vid det första målet, alltså den diskursiva synvinkeln av steg 3.

Bacchi menar även att framtagningen av statistik är en av de processer som bidrar till att forma en viss problemframställning (Ibid). Hon lyfter Hackings poäng att statistik producerar en särskild sorts kunskap (Ibid). Statistik tolkas oftast som "ren" kunskap. Samtidigt ligger det flera beslut bakom statistiken som tex. vilka grupper och fenomen som mätningarna görs på. Denna kunskap kan användas för att motivera och försvara vissa problematiseringar (Ibid, s. 11). Därför kommer vi att undersöka vilken statistik som har använts för att motivera 34-punktsprogrammet. Det gör vi genom att granska vilken statistik som lyfts i de utvalda debattartiklarna.

2.3.4 Vad problematiseras inte i den specifika problemframställningen? Var är tystnaderna? Kan problemet ses på något annat sätt?

Det här steget tillåter oss att för första gången i vår analys *kritiskt* granska den dominerande problemframställningen. Vi har tidigare endast sett till vad policyn implicerat för problematisering utan att ifrågasätta denna. Nu är istället målet att granska problemframställningen och se vilka perspektiv den utesluter. Bacchi menar att den dominerande problematiseringen oftast utesluter relevanta perspektiv av problemet (Ibid, s.15). Dessa kallar Bacchi för "tystnader" vilket också kan förstås som "alternativa förklaringar" (Ibid). Bacchi menar att det finns en fara i att inte uppmärksamma de tystnader den dominerande problemföreställningen utesluter. Framförallt eftersom att politiken successivt kan formas efter en problemrepresentation som missgynnar en viss grupp människor (Ibid, s. 15).

Att hitta tystnaderna är ett svårt uppdrag just för att de är tysta. Utifrån analysen från tidigare steg kommer vi att resonera kring möjliga tystnader och vad som inte tas upp. Vi kommer också att söka efter alternativa mindre kända framställningar av problemet gängkriminalitet. Genom att hitta alternativa åtgärder och problemframställningar kan vi få en uppfattning av vad som inte problematiseras i den problemrepresentationen som framkommer i 34-punktsprogrammet. Dock måste de alternativa problemframställningar som läggs fram

också problematiseras vilket vi dessvärre i denna uppsats inte har utrymme till. Det handlar inte om att föreslå en mer sann problematisering utan att framhäva att 34-punktsprogrammets problemframställning inte är det enda sättet att se på gängkriminaliteten (Ibid).

2.3.5 Vad för effekter orsakas av problemframställningen?

Syftet med detta steg är att synliggöra på vilket sätt människor från olika grupper i samhället påverkas av framställningen av problemet. Här undersöks vem som är diskursens “förlorare” och “vinnare”. Bacchi föreslår att detta görs genom att identifiera tre olika, fast nära sammankopplade effekter: *Diskursiva* effekter, *levda* effekter och *subjektifikations*-effekter (Ibid, s.15).

Diskursiva effekter liknar till viss del några av de steg som berörts tidigare. Denna typ av effekter handlar framförallt om hur diskursen kring problemet i fråga påverkar närliggande diskurser (Bacchi, s. 15-16). Det skulle exempelvis kunna vara hur framställningen av problemet med gängkriminalitet påverkar diskursen om skolan.

När det kommer till “subjektifikations-effekter” behöver vi först göra oss bekanta med begreppet och dess innebörd. Tanken är att vi människor, genom politiken och dess sociala normer, blir ett så kallat subjekt. Vi tilldelas en “subjektspostion” som vi tenderar att bilda vår yttersta verklighet ifrån (Ibid, s. 16). Subjektspostionerna fylls med en viss innebörd och påverkar sedan hur vi ser oss själva. Genom skapandet av subjektspostioner bildas hanterliga och styrbara enheter (Bacchi, s. 15-16).

Den tredje effekten handlar om de “levda” effekterna som berör vilka faktiska konsekvenser som en viss problemframställning får för olika människor (Bacchi, s. 17-18). Att fastställa kausala samband mellan policy och effekter är ett större projekt som vi inte har utrymme för i denna uppsats.

2.3.6 Hur och var har problemframställningen producerats, spridits och försvarats?

Hur kan den ifrågasättas, avbrytas och ersättas?

Denna frågeställning bygger vidare på steg 3 (*Hur har representationen av problemet kommit till?*). Målet här är att identifiera genom vilka medel en problemframställning blir dominant. Bacchi menar att media spelar en central roll i att upprätthålla och sprida olika problemframställningar (Ibid, s. 19). Relevant att undersöka i steg 6 är även vilka motstånd som finns mot att förändra eller ersätta den dominerande problematiseringen (Ibid). Det tänker vi skulle kunna ta sig uttryck i att alternativa problemframställningar kritiserats i olika forum. Ett motstånd mot att ifrågasätta den dominerande problematisering skulle även kunna ta sig uttryck i att de som står för en alternativt perspektiv inte får något utrymme i media. Det handlar om att som Bacchi beskriver det, undersöka möjligheterna att utmana en viss problematisering (Ibid, s.18).

3. Material

Materialet för denna uppsats är som bekant 34-punktsprogrammet. Dessutom kommer vi att granska debattartiklar om gängkriminalitet som publicerats i Dagens nyheter och Svenska dagbladet under 2019. Vårt urval baseras på debattartiklar som explicit omnämner begreppen "gängkriminalitet", "kriminella gäng" eller "gängkriminella". De två tidningarna har valts som utgångspunkt då de är två av Sveriges största dagstidningar och eftersom att en avgränsning av materialet var nödvändig. På grund av de två tidningarnas dominerande roll i tryckt media har vi gjort bedömningen att deras innehåll är relevant för vårt syfte. Vi är medvetna om att dessa tidningar är obundna moderata respektive liberala, vilket är ytterligare en anledning att granska debattartiklar snarare än ledare. På så sätt hoppas vi undvika att få ett vinklat urval av materialet. Viktigt att komma ihåg är att undersökning inte syftar att göra en allomspännande analys av varje inlägg i debatten.

4. ANALYS

4.1 Hur framställs problemet?

Att närma sig och analysera de olika förslagen i 34-punktsprogrammet har varit lite som att försöka reda ut en trasslig frisyra. Förslagen presenteras som ett sammanhängande program men vi har försökt att identifiera hur de olika förslagen hänger ihop på ett djupare plan och ordna dem efter vissa teman. Nedan följer rubrikerna på dessa teman. Vi har som planerat börjat med att undersöka åtgärderna för att sedan komma till roten, vilka problemframställningar som impliceras. Vi lyfter till att börja med fram de dominerande problemframställningarna och avslutar med två mindre framträdande problematiseringar som vi menar bidrar till relevanta perspektiv i analysen.

Hårdare tag - straff, övervakning och kontroll

En stor del av åtgärderna som föreslås i 34-punktsprogrammet har hamnar under detta tema. Hårdare övervakning föreslås bl.a. i punkt 1. *Polisen får möjlighet att läsa krypterad kommunikation*, punkt 2. *Enklare att använda hemliga tvångsmedel i fråga om grov organiserad brottslighet* samt i punkt 7. *Automatisk kamerabevakning av fordon i gränsområden*. Hårdare straff föreslås explicit i punkt 11, 15-18, 23 och 24 medan punkt 20 och 12 kan ses som mer renodlade kontrollåtgärder (Appendix). De sistnämnda förslagen handlar om att utöka möjligheten att använda fotboja och helgarrest för att hindra dömda från att befinna sig på vissa platser under vissa tider. Så vad säger dessa typer av åtgärder om hur problemet framställs? En tolkning är att problemet framställs som att gängkriminella inte bevakas, kontrolleras eller straffas tillräckligt. Åtgärder om ökad övervakning implicerar att gängkriminalitet pågår eftersom att vissa individer och vissa platser inte är tillräckligt övervakade. Här impliceras att polisen inte har tillräckligt om information om vissa personer och deras aktiviteter eller om vissa platser och vem som rör sig där. Det kan även handla om en uppfattning av problemet som att brott begås för att risken att bli upptäckt inte är tillräckligt stor för de inblandade. Förslagen om utökade möjligheter att kontrollera var vissa personer befinner sig pekar också på uppfattningen att polisen inte har tillräckligt med information eller kontroll över vissa individers aktiviteter. Hårdare straff som en lösning på problemet implicerar en uppfattning om att befintliga straff inte är tillräckligt avskräckande. Det skulle även kunna tyda på en problemframställning om att staten inte är tillräckligt "hård" i sin hantering av denna typ av brottslighet. Problemet ses i viss mån som en fråga om disciplinering.

Sammantaget tyder dessa typer av åtgärder på synen att “problemet” ska hanteras av polisen. Problemet är att vissa individer kan röra sig fritt, kommunicera ostört och inte avskräcks från kriminella aktiviteter. Lösningen blir då att använda olika repressiva medel för att sätta stopp för gängkriminaliteten.

Socialtjänstens insatser

Förslag 13 och 14 i 34-punktsprogrammet handlar om att utöka antalet LVU- och SIS-placeringar (Appendix). Detta rör sig om olika typer placeringar för tvångsvård och omhändertagande av ungdomar. Punkt 29 syftar till att ge socialtjänsten större möjligheter att, för samma målgrupp, besluta om tvångsvård och mellantvång (Ibid). Den sistnämnda typen av insats kan ses som ett mellanting mellan frivillig vård och tvångsvård (NE 2019). Genom dessa åtgärder framkommer en bild av problemet där en dålig hemmiljö står i fokus.

“Problemet” som det framställs här är att vissa föräldrar i socialt utsatta områden inte är kapabla att ta hand om sina barn tillräckligt väl. De unga blir kriminella till följd av deras föräldrars oförmåga att ta hand om dem. Lösningen på problemet blir då för staten att gå in och omhänderta ungdomarna i fråga. Som nämnts ska fler placeringar tas fram och statens möjligheter att omhänderta unga ska förbättras. Detta antyder i sin tur att bedömningen har gjorts att fler unga befinner sig i så pass dåliga hemmiljöer att det vore bättre om de omhändertogs av staten.

Bryt tystnadskulturen

Ett annat tema bland förslagen i 34-punktsprogrammet är tystnadskulturen. Med detta menas den kultur som innebär att individer som har information om de kriminella aktiviteterna, förblir tysta. Åtgärder som syftar till att bryta tystnadskulturen presenteras i punkt 22-26 (Appendix 1).

Vi vill här fästa blicken vid rubriken för dessa åtgärder; *Bryt Tystnadskulturen*. Politikerna pekar här explicit ut en viss kultur som problemet och att denna kultur måste brytas. Några av de vanligast förekommande definitionerna av kultur i samhällsvetenskaplig kontext handlar

om värderingar eller mental programmering. Organisationsforskaren Geert Hofstedes definition av kultur lyder “den mentala programmering som skiljer medlemmar av en grupp från en annan” (Hofstedes 1991). “En kultur utgörs av värden dess medlemmar omhuldar, normer som de följer och materiella ting som de skapar” (Giddens 1994) är en annan definition av sociologen Anthony Giddens. Om vi utgår från dessa definitioner så innebär en tystnadskultur en form av mental programmering eller värden och normer hos en viss grupp människor, som leder till att information om kriminella aktiviteter inte delas med myndigheter. I förslagen som syftar till att bryta tystnadskulturen, förekommer uttryck som att incitamenten eller viljan för att vittna måste stärkas. Problemet som impliceras i dessa formuleringar är att vittnen inte har tillräckligt mycket vilja eller incitament att vittna. Åtgärderna är formulerade på ett sätt som antyder att det inte så mycket rör sig om att vissa individer upplever att de inte kan vittna. Implicit är det istället vissa grupperns normer, värden och viljor som är problemet. Det är dock viktigt att nämna att det även framkommer andra bilder av problemet i dessa åtgärder. Exempelvis handlar punkt 23, 25 och 26 om att förbättra vittnens förutsättningar att vittna genom utökat skydd (Appendix 1).

Segregation och DELMOS

Segregationen omnämns endast en gång i 34-punktsprogrammets åtgärder. Trots detta har vi valt att lyfta fram temat, då vi gjorde bedömningen att det tillför ett relevant perspektiv till analysen. Punkt 28 handlar om hur satsningar ska göras mot segregationen inom ramen för den nya delegationen mot segregation DELMOS. För att få en djupare förståelse för denna åtgärd och vilken problemframställning den baseras på, har vi läst vidare om DELMOS arbete. Myndighetens uppdrag beskrivs under de två rubrikerna *Främja samverkan och kunskapsutbyte* samt *Följa och sprida forskning och annan kunskap* (Delmos 2019). Alla mindre deluppdrag kretsar kring någon typ av kunskapsbaserad insats eller främjande av samarbete mellan olika aktörer (Ibid). Här går det att dra vissa paralleller till den analys Malin Rönblom gör av den svenska jämställdhetspolitiken i sin artikel *Vad är problemet?* (2011). En av poängerna Rönblom gör är att jämställdheten i stor utsträckning ses som en kunskapsfråga. Jämställdhetsåtgärderna baseras alltså på uppfattningen att det går att motarbeta ojämställdheten genom att informera och utbilda människor. På liknande sätt kan DELMOS uppdrag tolkas. Myndighetens uppgifter implicerar att segregationen ses som ett

kunskapsproblem. Problemet framställs som att det handlar om olika människors och aktörers kunskapsbrist. Det handlar även om en brist på samverkan mellan relevanta aktörer.

Det här är fortfarande en uppsats om hur gängkriminaliteten, och inte hur segregationen, framställs som problem. Dock är vår uppfattning att denna parentes kan tillföra till vår analys. I 34-punktsprogrammet motiveras satsningen på Delmos som en åtgärd mot segregationen (Appendix). Delmos uppdrag framställer i sin tur segregationen som att problemet ligger i brist på kunskap och samverkan. Att satsa på DELMOS som en åtgärd mot gängkriminaliteten är att satsa på samma åtgärder mot segregation som mot gängproblematiken. Detta innebär i någon mån även att gängkriminaliteten ses som en fråga om kunskapsbrist och brist på samverkan.

4.2 Vilka antaganden ligger bakom representationen av problemet?

Det finns en mängd olika antaganden bakom de olika problemframställningarna i 34-punktsprogrammet. Dessutom finns det vissa svårigheter att utreda vad som konstituerar en avskild problematisering då de ofta kan vara sammanvävda med varandra. Vissa antagande kan ligga bakom flera olika problematiseringar. Nedan belyser vi kategorier och binärer som framkommer i programmet samt hur dessa kopplas till varandra. Dessutom försöker vi synliggöra den konceptuella logik och de antaganden som ligger till grund för flera av åtgärdsförslagen.

Utsatta områden

Vi har identifierat begreppet *utsatt område* som en framträdande kategori i 34-punktsprogrammet. Gängkriminaliteten kopplas till de utsatta områdena både implicit och explicit i en rad olika avseenden. Punkt 32 i 34-punktsprogrammet innebär ökade satsningar på bl.a. socialtjänsten i socialt utsatta områden (Appendix). Åtgärder som denna antyder som tidigare nämnts att vissa barn har en hemmiljö som riskerar att göra dem kriminella. Områdena beskrivs som riskzoner och barn och unga som befinner sig där måste få hjälp av olika myndigheter för att inte utveckla ett kriminellt beteende (Appendix, punkt 32). De åtgärder som ämnar att utöka möjligheten att bl.a. tvångsomhändertagna unga kopplas inte

explicit till socialt utsatta områden. Vår uppfattning är dock att åtgärderna baseras på föreställningen att unga i behov av tvångsomhändertag också befinner sig i de utsatta områdena.

Ett annat fenomen som kopplas till de utsatta områdena är segregationen (Appendix, punkt 28). Detta pekar på uppfattningen att de utsatta områdena är invandrartäta områden. Att invånarna i dessa områden har låg socioekonomisk status ingår i polisens definition av begreppet (Polismyndigheten 2017, s.10). Ovanstående fenomen är bara några av de karaktärsdrag som 34-punktsprogrammet explicit och implicit tillskriver kategorin utsatt område. Så vad har denna kategori för funktion i 34-punktsprogrammet?

Vi har gjort tolkningen att programmet pekar ut socialt utsatta områden som gängkriminalitetens centrum. Det är här gängkriminaliteten blir till. Det är alltså bland individer med låga inkomster och ofta med invandrarbakgrund som gängkriminaliteten utvecklas.

Barn och unga har vi identifierat som en annan framträdande kategori i 34-punktsprogrammet. Vi har försökt utreda vilka antaganden som görs angående vad i de ungas bristfälliga hemmiljö som gör dem kriminella. Hittills har det framkommit att det rör sig om familjer med låga inkomster och ofta med invandrarbakgrund. Åtgärderna mot gängkriminaliteten kommer dock inte i form av ekonomiska bidrag till dessa grupper. Snarare är det socialtjänstens möjligheter att ingripa som utökas. Förslagen bygger på ett antagandet att det inte är brist på ekonomiska medel som gör de unga kriminella. Istället är det föräldrarnas oförmåga att ta hand om de unga som är problemet. Enligt denna logik sammanfaller oförmågan att ta hand om sina barn med socioekonomisk låg status och i viss utsträckning med invandrarbakgrund.

Tystnadskultur

Ytterligare ett attribut som tillskrivs kategorin utsatt område är Tystnadskulturen. I polisens definition av utsatt område ingår att det i området finns en obenägenhet att delta i

rättsprocesser (Polismyndigheten 2017, s. 10). Som togs upp i föregående avsnitt pekar åtgärderna mot tystnadskulturen på uppfattningen att det hos en viss grupp människor finns vissa värderingar, normer och viljor som leder till att viss information inte kommuniceras till polis och rättsväsende. Det rör sig alltså inte om en allmänmänsklig instinkt att skydda sig själv och sina nära utan snarare en vilja och värdering att inte samarbeta med samhällets rättsväsende. I sin tur pekar denna förståelse av situationen på att de invånarna i de utsatta områdena gör ett aktivt avståndstagande till resten av samhället. I åtgärderna mot tystnadskulturen förekommer formuleringar som att samhället måste visa att detta beteende inte är acceptabelt. Majoritetssamhället ska visa invånarna i de utsatta områdena att deras beteende, vilket tolkas som ett avståndstagande, inte är acceptabelt.

Skyldig/oskyldig

I punkt 16 beskrivs hur "oskyldiga" drabbas av gängkriminaliteten (Appendix, s. 46). Begreppet implicerar att det även finns skyldiga. Trots att ordet skyldig inte förekommer i programmet tänker vi att användandet av begreppet oskyldig pekar på ett underliggande binärt tankesätt. I kombination med bilden som framkommer av de utsatta områdena bidrar binärerna skyldig/oskyldig till en antydning av "vi" och "dem"-tänk. I punkt 16 framgår det även att straffskärpningar krävs eftersom att oskyldiga drabbas av gänguppåttåg (Appendix 1). Straffskärpningarna krävs alltså inte specifikt därför att de skyldiga drabbas. Här antyds vissa antaganden om att det är värre att oskyldiga drabbas och än att skyldiga drabbas. Detta skulle kunna peka på ett tänkande att vissa människor är viktigare att skydda än andra.

Var ska förändringen ske?

Genom att identifiera olika framträdande kategorier och binärer i 34-punktsprogrammet har vi ringat in några grundläggande antaganden bakom åtgärderna. Unga i utsatta områden och de utsatta områdena i sig, ses som problemets kärna. Majoriteten av de 34 förslagen handlar om att förändra dessa individers beteende. I Bacchis analys av politiska insatser för ökad jämställdhet mellan könen, påpekar hon att åtgärderna är riktade främst mot kvinnorna (Bacchi 2010, s. 3). Här finns ett antagande att förändringen måste ske hos gruppen som är mest utsatt för problemet i fråga (Ibid). Vår uppfattning är att samma antagande ligger

bakom en stor del av förslagen i 34-punktsprogrammet. För att råda bot på gängkriminaliteten är det de unga i utsatta områden som måste förändra sitt beteende. Det är inte samhället i övrigt som ska förändras för att lösa problemet.

4.3 Hur har representationen av problemet kommit till?

Hårdare tag

Vi har nu etablerat att de dominerande problemframställningarna i 34-punktsprogrammet framförallt framkommer i åtgärder som ökad övervakning, straff, kontroll samt åtgärder mot tystnadskulturen. Efter en genomgång av debattartiklarna i Svd och DN från 2019 blir det tydligt vilka politiska läger som målat upp dessa dominerande problemframställningar. En övervägande majoritet av de utvalda debattartiklarna är skrivna av moderata politiker. Inläggen består framförallt av uppmaningar om "hårdare tag" för att bemöta gängkriminaliteten. Ett litet antal av dessa debattartiklar är även författade av kristdemokratiska politiker. De konkreta förslagen handlar här om fler poliser, mer resurser till polisen samt hårdare övervakning och straff (Svenonius 2019). Även tystnadskulturen nämns som en del i problematiken bakom gängkriminaliteten (Dousa 2019). Åtgärderna som föreslås i en majoritet av debattartiklarna har alltså klara kopplingar till de dominerande problemframställningarna i 34-punktsprogrammet. Vi kan således se att den problemframställning som framförts av framförallt moderaterna har spelat en central roll i utformningen av regeringens åtgärder mot gängkriminaliteten.

Segregation och invandring

I flera av debattartiklarna görs även kopplingar mellan invandring, segregation och gängkriminaliteten. Magnus Lindgren, generalsekreterare för Stiftelsen Tryggare Sverige skriver i debattartikeln *Situationen med brott och otrygghet är självförvållat* att en av orsakerna till gängkriminaliteten är den våg av nyanlända som kommit till Sverige de senaste åren. Lindgren menar att när Sverige tog emot 163.000 nyanlända tärde det på t ex skolverket

och andra myndigheter (Lindgren 2019). Bland dessa utmaningar bortprioriterades brottsbekämpningen. Lindgren betonar att migrationskrisen har spelat en roll i försämringen av brottsförebyggande ändamål. Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch Thor framför i ett debattinlägg att migrationen måste minska för att åtgärda gängproblematiken (Busch Thor et al. 2019). Även i debattartiklar författade av moderater kopplas invandring och segregation till gängkriminaliteten. Dock framförs inte här minskad invandring som en lösning på problemet. Till vår förvåning är inga av de utvalda debattartiklarna skrivna av politiker från Sverigedemokraterna. Vår misstanke var att detta parti skulle ta större plats i debatten och att de skulle ha en framträdande roll i att framställa gängkriminaliteten som en invandringsfråga. Viktigt att komma ihåg är att vårt urval av debattartiklar endast speglar en begränsad del av debatten. Samtidigt föreslår flera källor att det är just SD som arbetat för att koppla invandringen till gängkriminaliteten (Stenberg 2019). DN:s politiska kommentator Ewa Stenberg är en av dem som framfört att flera av de övriga partierna börjat ta efter SD både i denna och i andra frågor i ett försök att hålla kvar väljare (Ibid).

Förebyggande åtgärder - socialtjänsten och skolan

Ett fåtal av debattartiklarna är skrivna av forskare och andra aktörer. Dessa inlägg har framförallt kopplingar till de förslag i 34-punktsprogrammet som berör skola och socialtjänst. Forskarna Charlotte Alm och Michael Tärnfalk framför i en debattartikel hur brister inom socialtjänsten bl.a. förvärrar problemet med gängkriminaliteten då utsatta unga inte får den hjälp de behöver (Alm et al. 2019). Skolan är ett annat område som lyfts som en orsak bakom gängkriminaliteten. I ett debattinlägg av Utbildningsforskaren Martin Lackéus beskrivs en felaktig skolpolitik som en anledning till att unga drivs ut i kriminalitet (Lackéus 2019). I en debattartikel skriven av en socialdemokratisk politiker lyfter oppositionsrådet Ann-Sofie Hermansson avsaknad av demokratiska värden i skolan som en av orsakerna bakom bl.a. kriminaliteten (Hermansson 2019). Det har alltså funnits inlägg i debatten som lyfter brister i skola och socialtjänst som några av orsakerna bakom gängproblematiken. Dock har dessa inlägg inte tagit särskilt stort utrymme i den del av debatten som vi undersökt. I 34-punktsprogrammet spelar åtgärder som handlar om utökade möjligheter för socialen en relativt stort roll medan skolan endast lyfts ett fåtal gånger.

Även från polisen har det framförts att satsningar på skola och andra förebyggande åtgärder krävs för att hantera gängkriminaliteten (Thornberg et. al, 2019). Trots att många pekar på polisen som en lösning menar polisen att man behöver arbeta med problemet på bred front och att många myndigheter måste hjälpas åt. Ett exempel på ett sådant inlägg är en debattartikel skriven av bland annat rikspolischefen, Anders Thornberg. Han menar att polisen endast kan bryta en viss trend av gängkriminalitet men inte samhällsproblemen som ligger till grund för situationen idag. Här skrivs explicit att "staten måste arbeta som en helhet" för att bekämpa kriminaliteten i förebyggande syfte (Ibid). Resurser måste läggas på skolan, fritidsgårdar, kommuner, utsatta familjer, migrationsverket etc. Polisen kan inte bära hela ansvaret ensam. Trots detta består en framträdande del av 34-punktsprogrammet av åtgärder som syftar till att intensifiera polisens arbete.

Narkotikapolitikens misslyckande

Ett centralt problem i de debattartiklarna skrivna av personer från polismyndigheten (Ibid) och stiftelsen Tryggare Sverige (Lindgren 2019), är den stora ekonomiska vinst som unga gör när de säljer narkotika. Problematiken kring narkotikahandeln är något som endast tas upp i ett förslag i 34-punktsprogrammet. Joakim Larsson, ordförande i Stockholms Stad kritiserar i själva verket bristen på åtgärder kring narkotikahandeln i olika debattartiklar (Larsson 2019). Han menar att den misslyckade narkotikapolitiken lett till omfattande narkotikamissbruk som slutligen resulterat till en organiserad brottslighet med ett högt dödstal. Detta är en framställning av problemet som dock har fått ett mycket litet utrymme i 34-punktsprogrammet.

Gängkriminaliteten är självförvållad

I många av debattartiklarna framkommer en bild av hur gängkriminaliteten är ett problem som utvecklats under en längre tid (Lindgren 2019). Problemet beskrivs här som ett resultat av en rad olika politiska beslut sedan 1960-talet. Utformningen av miljonprojektet, polisens förstatligande, migrationskrisen och en misslyckad narkotikapolitik är några av de orsaker som pekas ut (Ibid). Vår bedömning är att denna problemframställning inte framkommer i 34-punktsprogrammet. I den dominerande problematiseringen i programmet pekas vissa grupper i utsatta områden ut som de ansvariga eller skyldiga. Genom att istället beskriva

problemet som orsakat av en lång kedja politiska beslut, flyttas ansvaret eller skulden till beslutsfattarna. Möjligtvis kan detta vara en anledning till att en problematisering som belyser många års politiska felsteg, inte förekommer i 34-punktsprogrammet. Det vore politiskt ostrategiskt av regeringen att framföra en problematisering som inbegriper flera års beslut som bl.a. fattats av partierna i regeringsställning.

Statistiken bakom problemframställningen

Som tidigare nämnt i operationaliseringen av steg 3, menar Bacchi att framtagen statistik ofta ses som fakta som inte kan ifrågasättas. "Siffror ljuger inte", brukar man säga. Det som är viktigt att komma ihåg är att det finns många beslut som fattas innan undersökningar, som kan forma statistiken i slutändan. I en debattartikel skriven av Andreas Hatzigeorgiou, vd i Stockholms Handelskammare och Ahmed Abdirahim, näringspolitisk expert i Stockholms Handelskammare, presenteras statistik som stöttar den dominerande problemframställningen som framkommer i 34-punktsprogrammet (Abdirahim et al. 2019). De har valt att göra en undersökning på 500 personer från Stockholms läns mest utsatta 25 områden om huruvida de trivs och vad de anser som ska göras åt gängkriminaliteten. Siffror de får fram är att 82 procent anser att mer resurser ska läggas på polisen. 71 procent tycker att fler övervakningskameror ska införskaffas inom områdena och 59 procent tycker att det vore bättre ifall straffen för kriminella förlängs. Slutsatsen blottläggs i artikelrubriken, "Boende i utsatta områden efterlyser tuffare reformer" (Ibid). Det är svårt att ifrågasätta statistik som representerar de utsattas önskemål inom ett problem som främst rör dem. Därför blir statistiken från den här gruppen extra kraftfull. Dock skulle man kunna ifrågasätta val av frågor. Det är till exempel sällan någon skulle föredra *minskad* säkerhet i sin hemmiljö oavsett område. Dessutom har endast frågor ställts som undersöker människors inställning till en viss typ av lösningar. Det går att tänka sig att ett stort antal av de förfrågade skulle ställa sig positiva till åtgärder som t.e.x. mer resurser till skolan. Eventuellt skulle det kunna vara så att invånare i utsatta områden inte enbart efterfrågar tuffare reformer. Här används dock statistiken som ett stöd för den dominerande problemframställningen.

“Vi” och “dem”

Det vi berör tidigare i analysen är de kategorier av människor som ställs i motsättning till varandra. Detta har resulterat i ett “vi” och “dem”- tänk i debatten kring gängkriminalitet. Vi vill här belysa den statistik de resonemang som bidrar till detta tankesättet i framställningen av problemet.

De väletablerade som offer

I debattartikelen skriven av Andreas Hatzigeorgiou och Ahmed Abdirahman presenteras statistik som visar på att 40 procent av alla företag i Sverige har varit offer för kriminaliteten och vandalism jämfört med genomsnittet på 25 procent i OECD-länderna (Abdirahman et al, 2019). Här är det alltså företagen i Sverige som pekas ut som offer för gängkriminaliteten. Samtidigt är det nästan uteslutande unga män med invandrarbakgrund som skjuts ihjäl. Detta är en relevant aspekt att lyfta. Författarna har alltså valt att visa statistiken på de företag som drabbats snarare än de människor som drabbats. Här utpekas de som är väletablerade i det svenska samhället som offer. I den dominerande problemframställningen beskrivs de som är inblandade i gängkriminaliteten sällan som offer, utan som skyldiga. Statistiken som presenteras i debattartikeln stödjer den framställning av problemet.

Utsatta grupper är problemet

I en debattartikel skriven av Hanna Bocander (M) och Johanna Hornberger (M) bemöter de upprört ett politiskt uttalande av statsministern, Stefan Löfven (Bocander et al. 2019). I ett uttalande hade statsministern framfört att Danderyds befolkning konsumerar mest narkotika i hela Sverige (Ibid). Löfven menar alltså att befolkningen där bidrar till en del av gängkriminalitetsproblemet. Detta väckte starka reaktioner, främst av Danderyds befolkning. Artikelförfattarna menar att Löfvens påstående är felaktigt, trots att SVT:s granskning visar att Löfvens påstående är korrekt (SVT Nyheter, 2019). Vår tolkning av Löfvens uttalande var att statsministern försökte att problemet även ligger hos dem som köper narkotika och inte bara hos dem som säljer. Om inte droger hade varit efterfrågat hade det heller inte funnits en marknad. Inget utbud utan efterfrågan brukar man säga. Problemframställningen som Löfven

lyfter beskrivs i artikeln som "magstark" och "billig". Författarna till artikeln lyfter statistiken att den femtedel av befolkningen som har lägst inkomst också är den som konsumerar mest droger. Denna statistik menar de är betydligt viktigare att lyfta. De skriver följande:

"Det är vår bestämda uppfattning att det är de kriminella som ska vara bakom lås och bom, inte skötsamma Danderydsbor som ska låsa in sig för att de inte är trygga".

(Bocander et al. 2019)

Bocander och Hornberg skriver även om hur mycket Danderyds kommun bidrar till det svenska samhället (Ibid). Detta visar de med hjälp av statistik på Danderyds befolknings låga arbetslöshet, höga utbildningsnivå, höga summa av betald skatt och långa livslängd per invånare. I artikeln betonas att mer resurser borde läggas på polisen. Även här föreslås "hårdare tag" för att råda bot på gängkriminaliteten snarare än att lägga skulden på Danderydsinvånarna (Ibid).

Statistiken som pekar på att Danderyds befolkning konsumerar mest narkotika försvaras med annan statistik som visar på hur mycket Danderyds kommun bidrar till det svenska samhället. Danderydsbo ställs i motsättning till kriminell vilket säger sig självt underhåller tankesättet "vi" och "dem". Statistik som styrker att kommunens invånare är väletablerade i det svenska samhället, används här för att bevisa att gruppen är oskyldig. Enligt samma logik är det grupper i svagare ställning som ses som problemet. Slutsatsen är att åtgärder, framförallt i form av "hårdare tag", borde riktas mot de mer utsatta grupperna.

I och med Danderydsbefolkningens väletablerade ställning i samhället finns det stor möjlighet för dem att få sin röst hörd och försvara sig. Deras förslag på åtgärder mot gängkriminaliteten är även de som syns i 34- punktsprogrammet.

4.4 Vad problematiseras inte i den specifika problemframställningen? Var är tystnaderna? Kan problemet ses på något annat sätt?

“Everyone's ashamed of the youth 'cause the truth look, strange
And for me it's reversed
We left em a world that's cursed
And it hurts”
(Azlyrics, 2019)

Ovanstående citat är hämtat ur rapparen Tupacs låt Ghetto Gospel och har gett oss inspiration för att besvara fråga 4 i analysen. Citatet beskriver hur Tupac såg på den våldsamma miljö som uppstått i New York:s ghetton (IMDb, 2019). Istället för att se ner på och skämmas för de unga som var inblandade i våldet, menade Tupac att denna grupp hade lämnats en värld som var mycket svår att klara sig i. På samma sätt har vi genom denna uppsats gång sett att den dominerande problemframställningen av gängkriminaliteten pekar ut unga i utsatta områden som de skyldiga. Vi ville i denna del av analysen lyfta fram vilka förutsättningar och vilken värld som har överlämnats till de unga i utsatta områden.

Som vi snuddat vid tidigare i analysen finns det en mängd tystnader att belysa i 34-punktsprogrammet. Några av tystnaderna som inte är fullständigt tysta, har framkommit i de debattartiklar vi undersökt. Här lyfter vi några alternativa problemframställningar utifrån vad som inte problematiserats i 34-punktsprogrammet.

Narkotikahandeln

Trots att narkotikahandeln pekats ut som ett problem i 34-punktsprogrammet ses problemet här som att vissa individer använder unga för att sälja narkotika (Appendix, punkt 18). Vad som inte problematiseras här är dock den kriminella narkotikahandeln i sig, alltså att det finns en stor illegal marknad för narkotika. I många andra länder har en del droger legaliserats för att bl.a. undvika att skapa en illegal marknad som finansierar den organiserade brottsligheten (Svd 2018). Forskarna Josefin Månsson och Mats Ekendahl har använt sig av WPR-metoden och undersökt hur narkotikaproblemet framställs i Sverige. De kom fram till att droger fortfarande framställs som vad de kallar ett högprofils-problem (Ekendahl 2015, s. 209). Många politiker vill motarbeta narkotikahandeln men de flesta partier i Sverige diskuterar inte ens möjligheten att legalisera vissa droger trots att detta är en process som skett i ett stort antal länder i väst (Ibid).

Segregationen

Även om segregationen pekats ut som ett problem i 34-punktsprogrammet antyder satsningen på Delmos att segregationen till viss del ses som ett kunskapsproblem. Här problematiseras inte segregation som ett mer djupgående problem som ofta skapas av en rad politiska beslut under en längre period. De utsatta områdena framställs som gängkriminalitetens centrum men anledningen till att de uppstått framkommer inte. Som nämndes i föregående avsnitt utgår ett antal av debattartiklarna från perspektivet att segregationen och gängkriminaliteten är ett resultat av många års misslyckade politiska beslut. Det finns dock flera aspekter av det svenska samhällets utformning som skulle kunna ha bidragit till segregationen men som inte lyfts i dessa debattinlägg. Exempelvis har vi i Sverige en arbetsmarknad som är relativt oflexibel och svår för nyetablerade att ta sig in på. Bland OCED-länderna ligger Sverige i toppen av länder där gapet mellan sysselsättningen hos inrikes och utrikes födda är som störst (Höjer 2014). Forskaren Andreas Berghs studier pekar på att denna situation kan ha uppstått till följd av Sveriges välutvecklade sociala skyddsnet och fackens jämförelsevis stora makt (Ibid). När vissa arbetsgrupper skyddas blir det svårare för nyanlända att konkurrera.

Det finns flera andra faktorer som kan tänkas ha bidragit till segregationen. Exempel på det är de regler som innebär att nyanlända invandrare måste genomgå flera års studier för att översätta en utländsk examen till en svensk. En annan faktor som kan ha bidragit till ökad

segregation är det fria skolvalet som ofta lett till att mer väletablerade föräldrar flyttar sina barn till skolor med bättre rykte.

Att se på problemet på detta sätt är att ifrågasätta aspekter av det svenska samhällets utformning som oftast tas för givet. Här vill vi påminna om en av WPR-metodens premisser som är att vi styrs genom problematiseringar. Gängkriminalitetsproblemet blir ur ett styrningsperspektiv ett mer lätthanterligt problem när en grupp skyldiga kan pekats ut och åtgärder riktas mot denna grupp. En problematisering som belyser aspekter hos samhällets utformning i stort, skulle kräva mer omfattande och djupgående åtgärder.

5. Slutsatser

Vi har i denna uppsats hittat två dominerande problemframställningar av gängkriminaliteten genom att undersöka 34-punktsprogrammet. Till att börja med identifierade vi två av de mest framträdande typerna av åtgärder som vi valde att kalla "hårdare tag" och "socialtjänstens insatser". Lösningförslagen går ut på att straffa, övervaka, kontrollera och att hjälpa unga i utsatta områden. Problemet ses alltså dels som att denna grupp ostört kan kommunicera och röra sig som de vill samt att de inte avskräcks från att delta i kriminella aktiviteter. De åtgärder som föreslår utökade möjligheter för socialtjänst att bl.a. tvångsomhänderta unga pekar på en annan syn på problemet. Här är problemet att unga är utsatta och har en så pass dålig hemmiljö att de blir kriminella. De dominerande problemframställningarna handlar alltså om att både på något vis disciplinera och att hjälpa unga i utsatta områden. Problematiseringarna har gemensamt att utsatta områden och unga som bor där ses som problemets kärna.

Just att gängkriminaliteten blir till i de utsatta områdena är ett centralt antagande bakom de dominerande problemframställningarna. Dessutom har vi försökt blottlägga antaganden om hur och varför gängkriminaliteten uppstår i dessa områden. Användningen av begreppet tystnadskultur antyder att invånare i utsatta områden aktivt tar avstånd till resten av samhället. Detta i kombinationen med binärerna skyldig och oskyldig såg vi som uttryck för en "vi och dem"-logik.

Genom att granska det senaste årets debattartiklar om gängkriminaliteten i DN och SVD kunde vi hitta kopplingar mellan 34-punktsprogrammets dominerande problematiseringar och de framställningar av problemet som framkom i debatten. I debattinlägg skrivna av framförallt moderater efterlyses "hårdare tag" i form av hårdare straff, övervakning och kontroll. Här kopplades även invandring och segregation till gängkriminalitetsfrågan. Ett fåtal debattartiklar var skrivna av kristdemokrater och framförde en minskad invandring som lösning på problemet. I några debattinlägg efterlyste forskare och myndighetspersoner åtgärder för en förbättrad skola och socialtjänst.

Vi identifierade flera olika tystnader som inte lyfts i 34-punktsprogrammet. Framförallt såg vi det som relevant att lyfta perspektiv som flyttar fokus från de utsatta områdena till resten av samhället. Det svenska samhällets utformning av skolsystem, arbetsmarknad och narkotikapolitik är några faktorer som kan ha bidragit till situationen i utsatta områden. Vi har här försökt belysa att de som skrivs fram som de skyldiga i själva verket också är de utsatta. Viktigt att komma ihåg är att de alternativa problematiseringar vi har föreslagit inte bör ses som mer sanna utan snarare som alternativ till de dominerande problemframställningarna.

6. Diskussion

Nästan alla 34-punktsprogrammets åtgärder riktas mot kriminella och unga i utsatta områden snarare än till resten av samhället. Det är tydligt att mindre väletablerade grupper i samhället framställs som de skyldiga. Samtidigt ifrågasätts inte hur denna grupps utsatthet har skapats. Precis som i Bacchis analys av jämställdhetspolitik (Bacchi 2010, s. 3), implicerar åtgärderna att det är den utsatta gruppen som ska förändras och inte de strukturer som bidragit till att situationen uppstått. De dominerande problemframställningarna skapar även olika subjektspositioner vilket innebär att vissa grupper börjar se på sig själva på ett visst sätt som i sin tur kan förvärra situationen. När unga män med invandrarbakgrund i utsatta områden målas fram som de skyldiga påverkar det sannolikt hur denna grupp ser på sig själva. En annan subjektsposition blev tydlig i artikeln skriven av moderata politiker från Danderyd. Författarna vägrade att acceptera att kommunens invånare möjligtvis bidrog till en del av gängkriminalitetsproblemet genom sin narkotikakonsumtion. Med hjälp av statistik över hur

väletablerade Danderyds invånare är, argumenterade författarna för att kommunen inte bidrar till problemet.

Steg två av WPR-metoden går som bekant ut på att bl.a. få en bild av hur den dominerande problemframställning kommit till. Vi valde att fokusera på de diskursiva kopplingarna mellan debattinlägg och 34-punktsprogrammet snarare än de mer icke-diskursiva maktförhållandena som lett till den dominerande problemframställningen i programmet. Samtidigt var det svårt att inte lägga märke till hur vissa problematiseringar kom från vissa politiska läger.

Moderaterna var som framförts, mycket aktiva i debatten och efterlyste nästan genomgående "hårdare tag". I några få debattartiklar skrivna av kristdemokrater framfördes minskad invandring som lösning på gängkriminalitetsproblemet. Med ett undantag var inga av debattartiklarna var skrivna av det rödgröna blocket. Det verkar således som att moderaterna och i viss mån kristdemokraterna har arbetat för att göra gängkriminaliteten till en av deras politiska frågor. Det finns stora likheter mellan lösningarna som framförs i framförallt moderaternas debattinlägg och åtgärderna i 34-punktsprogrammet. Rödgröna ministrar har alltså lagt fram ett åtgärdspaket som i stor utsträckning kan ses som moderat politik. Dock befinner vi oss i för tillfället i en mandatperiod då partier i oppositionsställning har haft jämförelsevis stora möjligheter att påverka regeringens politik.

Vi blev även förvånade av det faktum att Sverigedemokraterna inte skrivit några debattartiklar om ämnet varken i DN eller SvD det senaste året. Detta behöver inte tolkas som att partiet inte påverkat den dominerande problemframställningen i 34-punktsprogrammet. Möjligtvis är SD mer aktiva i debatten i andra forum än de vi undersökt. Flera källor menar att många andra partier har tagit efter SD:s politik både i denna och i andra frågor för att behålla väljare. En djupare undersökning skulle krävas för att undersöka på vilket sätt SD påverkat problemframställningen i 34-punktsprogrammet.

7. Förslag på vidare forskning

I denna uppsats har vi applicerat fyra av sex steg av WPR-metoden i en analys av åtgärderna mot gängkriminalitet. Det innebär att en fullständig undersökning även skulle inbegripa de två sista stegen av Bacchis metod. Vilka konsekvenser problemframställningen i

34-punktsprogrammets får, ser vi som ett relevant forskningsområde för framtida studier. Då åtgärderna framförallt riktar sig till unga i utsatta områden, vore det relevant att undersöka effekterna av åtgärderna för denna grupp. Vår uppfattning är att det är viktigt att se hur framställningen av ett problem kan få oönskade effekter för vissa samhällsgrupper.

7. Referenslista:

Abdiraham A., Hatzigeorgiou A. 2019. *Boenden i utsatta områden efterlyser tuffare reformen*. Dagens Nyheter. 2019-02-19. Elektronisk källa:

<https://www.dn.se/debatt/boende-i-utsatta-omraden-efterlyser-tuffa-reformer/>

(Hämtad: 2019-12-28)

Alm C. , Tärnfalk M. 2019. *Ingen vill ta hand om barn som begått grova brott*. Dagens Nyheter. 20 augusti 2019

Bacchi, C. and Rönnblom, M. (2014) 'Feminist Discursive Institutionalism—A Poststructural Alternative', *NORA: Nordic Journal of Women's Studies*, 22(3), pp. 170–186. doi: 10.1080/08038740.2013.864701.

Bacchi, Carol Lee. 2009. *Analysing Policy: what's the problem represented to be?* French Forest: Pearson.

Bacchi, C. 2010. *Foucault, Policy and Rule: Challenging the Problem-Solving Paradigm*. Aalborg: Institut för Historia, Internationella Studier och Sociala Relationer, Aalborg Universitet. (FREIA's tekstserie; No. 74). DOI: 10.5278/freia.33190049

Beutler, D., Fenech, M. 2018 *An analysis of the Australian Government's Jobs for Families Child Care Package: The utility of Bacchi's WPR methodology to identify potential influences on parents' childcare choices*, Australasian Journal of Early Childhood, 43(1), pp. 16–24.

Bocander, H., Hornberger, J.. 2019. *Svartmålningen av Danderyd tycks inte ha några gränser*. Dagens Nyheter. 2019-08-21. Elektronisk Källa:
<https://www.dn.se/debatt/svartmalningen-av-danderyd-tycks-inte-ha-nagra-granser/>
(Hämtad: 2020-01-03).

Busch Thor, E. , Eklind H, 2019. *Strama åt migrationen till våra grannländers nivå*. Svenska Dagbladet. 2019-06-03
(Hämtad: 2019-12-12)

Brottsförebyggande Rådet. 2019. *Statistik utifrån brottstyper - organiserad brottslighet*. Elektronisk källa:
<https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/organiserad-brottslighet.html>
(Hämtad: 2019-12-4)

Brottsförebyggande rådet. 2019. *Statistik utifrån brottstyper- Narkotikabrott*. Elektronisk källa:
<https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/narkotikabrott.html>
(Hämtad: 20-12-2019)

Damberg, M. 2019. *Skriftlig Fråga Till Statsråd*. Riksdagsförvaltningen. 2019-04-18
Elektronisk Källa:
<https://data.riksdagen.se/fil/9FCF4954-461B-450C-9379-25E4227851F7>,
(Hämtad: 2019-12-16)

Delegationen mot segregation.2019. *Uppdrag*. 2019-06-12.
Elektronisk källa: <https://www.delmos.se/om-oss/uppdrag/>
(Hämtad: 2019-12-20)

Dousa B. 2019. *M:s bidragstak är bra men fler skärpningar behövs*. Dagens Nyheter. 2019-10-16

Ekendahl, M., Månsson, J., 2015. 'Protecting Prohibition', *Contemporary Drug Problems*, 42(3), pp. 209–225.

EU (1997). Dokument 6204/2/97 Enfopol 35 Rev 2

Fritz M., Khoshnood, A. 2017. 'Psykiatrisk diagnos ovanligt hos gängkriminella'

Läkartidningen, (8), p. 347. Elektronisk källa:

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsswe&AN=edsswe.oai.lup.lub.lu.se.c95121c0.faec.4ab1.8bfa.5e637b93f9f6&site=eds-live&scope=site>

(Accessed: 6 January 2020).

Giddens, Anthony (1994). *Sociologi*. vol. 1. Lund: Studentlitteratur.

Hermansson A. S., 2019. *Vi har alldeles för många våldsbejakande extremister*. Dagens nyheter.

Hofstede, Geert 1991. *Cultures and organisations: software of the mind*(3). New York: McGraw-Hill

Holmberg K., Lurell, A., 2019. *Polisen Bekräftar: Pojke död efter skottlossning*. Dagens Nyheter. 2019-11-10. Elektronisk källa:

<https://www.dn.se/nyheter/sverige/polisen-bekraftar-pojke-dod-efter-skottlossning/>

(Hämtad: 10-12-19)

Höjer, Henrik. 2014-06-09. *Fel väg mot ökad integration*. Forskning & Framsteg.

Elektronisk käll:<https://fof.se/tidning/2014/10/artikel/fel-vag-mot-okad-integration>

(Hämtad: 2019-04-12)

IMDb. *Tupac Shakur, Biography*.

Elektronisk källa: <https://www.imdb.com/name/nm0000637/bio>

(Hämtad: 2019-12-12)

Löving, M, Thornberg, A. 2019. *Färre uppklarade brott när vi fokuserar på grov brottslighet.*

Dagens Nyheter. 2019-11-26

Elektronisk källa :

<https://www.dn.se/debatt/farre-uppklarade-brott-nar-vi-fokuserar-pa-grov-brottslighet/>

(Hämtad: 19-12-22)

Lackéus M. 2019. *Skolan behöver balans mellan elevmotivation och krav/disciplin.* Dagens

Nyheter. 2019-11-05

Lindén, J., Roos, T. (2015) 'Att lyckas när oddsen talar emot : Hur lämnar man gängkriminaliteten-den enda gemenskapen?' Elektronisk källa:

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsndl&AN=edsndl.oai.union.ndltd.org.UPSALLA1.oai.DiVA.org.lnu-45098&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 6 January 2020).

Lindgren, Magnus. 2019. *Situationen med brott och otrygghet är självförvallad.* Dagens

Nyheter. 2019-09-02. Elektronisk Källa:

<https://www.dn.se/debatt/situationen-med-brott-och-otrygghet-ar-sjalvforvallad/>

(Hämtad: 2019-12-31).

Nationalencyklopedin, *mellantvång.*

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/mellantvång>

(Hämtad 2020-01-01)

Polismyndigheten 2017. *Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen.*

Nationella operativa avdelningen: Stockholm

Rostami, A., Melde, C., Holgersson, S. 2015. 'The myth of success: the emergence and maintenance of a specialized gang unit in Stockholm, Sweden', International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice, no. 3, p. 199

Rönblom, Malin. 2011. *What's the problem? - Constructions of gender equality in Swedish politics*. Tidskrift för genusvetenskap nr 2-3 2011.

Stenberg, E. 2019 *Svenska kartan ritades om*. Dagens Nyheter . 2019-12-27
<http://web.retriever-info.com.ludwig.lub.lu.se/services/archive/search>
(Hämtad: 2019-12-13).

Svenska dagbladet, 2018. *Lista: Här är cannabis tillåtet*. 11 januari 2018.
Elektronisk källa: <https://www.svd.se/lista-har-ar-cannabis-tillatet>.
(Hämtad: 2019-12-23)

Vesterhav, Daniel & Korsell, Lars. *Kriminella nätverk och grupperingar*. 2016. Lenanders Grafiska AB': E-bok:
https://www.bra.se/download/18.3c6dfe1e15691e1603e1b5ca/1471871016717/2016_12_Kriminella_natverk_och_grupperingar.pdf

Appendix.1

Verktyg i brottsbekämpningen

1. Polisen får möjlighet att läsa krypterad kommunikation

Förslag om Hemlig dataavläsning genomförs. Det syftar till att ge polisen möjlighet att bättre kunna verkställa hemliga tvångsmedel och exempelvis även komma åt krypterad kommunikation.

2. Enklare att använda hemliga tvångsmedel i fråga om grov organiserad brottslighet

Riksåklagaren har föreslagit att hemliga tvångsmedel ska kunna användas i större utsträckning. Idag krävs en misstanke om ett konkret brott vars straffvärde överstiger 2 års fängelse för att hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig kameraövervakning ska få användas. För hemlig rumsavlyssning är motsvarande gräns 4 år.

Det finns anledning att i en utredning se över dessa gränser vad gäller grov organiserad brottslighet.

3. Ge polisen bättre möjligheter till husrannsakan kopplat till skjutningar och gängmiljöer

Rikspolischefen önskar bättre möjligheter att genomföra husrannsakingar kopplat till kriminella gängmiljöer, exempelvis för att avvärja hämndaktioner när en skjutning ägt rum. Polisen har redan vissa möjligheter att göra husrannsakan även i avsaknad av konkret brottsmisstanke. En utvidgning av det utrymmet kopplat till allvarlig brottslighet, exempelvis skjutningar i gängmiljöer, ska analyseras närmare i en utredning.

4. Obligatorisk häktning för fler brott

För att få bort grova brottslingar från gatan ska det utredas om fler brott som ofta begås i gängmiljö behöver få skärpta straff för att spegla brottets allvar och ge möjlighet till obligatorisk häktning. Det har fungerat väl för vapenbrotten. Det handlar om rån, grov misshandel samt grov utpressning.

5. Utvidga och permanenta arbetet med snabbare lagföring

Det försöksprojekt rörande snabbare lagföring för vissa brott som genomförts i norra Stockholm sedan januari 2018 utvidgas till hela Stockholmsområdet från januari 2020 och därefter till andra orter i Sverige från januari 2021. Målsättningen är att snabbförfarandet ska permanentas och vara möjligt att använda i hela Sverige från 2022.

6. Ordningsvakter kan avlasta polisen

Ett modernare och effektivare regelverk för ordningsvakter ska utredas. Inom ramen för utredningen ska möjligheten för ordningsvakter att avlasta polisen i högre grad, exempelvis vad gäller transporter.

Utredning tillsätts hösten 2019.

7. Automatisk kamerabevakning av fordon i gränsområden

Polisen behöver få bättre möjligheter att verka i gränsnära områden för att bekämpa den gränsöverskridande brottsligheten och gängkriminalitet. Kamerabevakning med automatisk igenkänning av fordonstyper och registreringsskyltar ska möjliggöras. En utredning om detta ska tillsättas.

8. Förstärk det myndighetsgemensamma arbetet mot grov organiserad brottslighet

Styrningen av det myndighetsgemensamma arbetet ska vidareutvecklas och tydliggöras genom att uppdrag förs in i berörda myndigheters instruktioner. Pilotprojekt ska genomföras i ett antal särskilt utsatta områden för att exempelvis slå mot strategiska personers ekonomiska och näringsrelaterade brottslighet.

9. Ökade möjligheter att förverka brottslingars tillgångar

Möjligheterna att slå mot de ekonomiska vinningarna av brott måste förbättras. Förverkandelagstiftningen ska ses över i syfte att modernisera bestämmelserna. En modernisering skulle också kunna leda till en ökad tillämpning av lagstiftningen och stärka den tillgångsinriktade brottsbekämpningen.

10. Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott

Regelverket för utredningar mot barn som misstänks för brott ska ses över. Syftet med översynen är att förbättra regelverket och säkerställa att en hög grad av rättssäkerhet och effektivitet upprätthålls i utredningar där barn är misstänkta för brott. Det handlar bland annat om att säkerställa att allvarliga brott som begås av barn under 15 år alltid utreds av polis, och att se över systemet med bevistalan i syfte att skuldfrågan ska prövas av domstol i fler fall.

Påföljder

11. Avskaffa straffreduktionen för unga vuxna vid grov brottslighet

Ungdomsreduktionsutredningens förslag genomförs vad gäller upprepad grov brottslighet där en person i åldern 18–20, som tidigare dömts för brott där minimistraffet är ett års fängelse, ska dömas för ett nytt brott med minimistraffet två års fängelse. Det av Justitiedepartementet omarbetade förslaget kommer att behöva remitteras.

Lagrådsremiss beslutas våren 2020.

12. Utred vistelseförbud inom ramen för påföljdssystemet

En utredning ska se över möjligheten till vistelseförbud inom ramen för påföljdssystemet. Syftet är att se till att kontrollåtgärder vid skyddstillsyn blir lika dem för villkorligt frigivna samt överväga kompletterande regler som innebär ökade möjligheter att bestämma var dömda inte ska få vistas. I praktiken innebär detta möjlighet till frivård där fotboja kan användas i ökad utsträckning.

Lagförslag tas fram inom Justitiedepartementet.

13. Ytterligare medel till LVU-placeringar

Det är angeläget att kommuner vid behov kan öka antalet LVU-placeringar. Förstärkningar kan göras dels i fråga om subventionsgraden för SIS-placeringar, dels i fråga om

kommunernas HVB- och familjehemsplaceringar. Ytterligare medel möjliggör också projekt så som Motverka våld och gäng som drevs i SIS regi 2007–2008.

14. Fler SIS-platser med förbättrad kvalitet

Statens institutionsstyrelse behöver förstärkas med fler platser, inte minst för att LVU-satsningen ska få effekt. Verksamhetens kvalitet måste också förbättras så att färre ungdomar återfaller i brott efter avslutad placering.

15. Skärp straffen för den som rekryterar unga till kriminalitet

Vi behöver hindra nyrekryteringen till gängkriminalitet och motverka att unga personer som inte kan dömas till lika hårda straff utnyttjas av äldre. Straffen för dem som begår brott tillsammans med yngre eller anstiftar dem att begå brott behöver därför skärpas.

16. Skärp straffen för brott kopplade till kriminella uppgörelser

Kriminella uppgörelser leder till ytterligare brottslighet genom hämndaktioner. Uppgörelserna drabbar inte bara de inblandade. Sprängningar och skjutningar innebär också att oskyldiga skadas. Det behövs därför straffskärpningar i samband med kriminella uppgörelser.

Punkt 15 och 16 hanteras i samma utredning.

17. Skärpta straff för vapen- och sprängmedelsbrott

Fler vapenbrott ska bedömas som grova och synnerligen grova och maxstraffet för synnerligen grovt vapenbrott och synnerligen grovt brott mot tillståndsplikten för explosiva varor ska höjas. Därutöver ska smuggling av vapen och explosiva varor medföra strängare straff än idag och Tullverkets befogenheter och möjlighet att använda tvångsmedel utökas, så att försändelser som antas innehålla vapen eller explosiva varor kan stoppas.

Lagrådsremiss beslutas våren 2020.

18. Skärp straffen för den som överlåter narkotika till andra

I den illegala narkotikahandeln används ofta minderåriga som kurirer i syfte att undgå straff vid upptäckt. Straffen för att överlåta narkotika bör därför skärpas. En utredning om detta ska tillsättas.

19. Koppla villkorlig frigivning till deltagande i återfallsförebyggande åtgärder

Den som inte deltar i återfallsförebyggande åtgärder ska kunna få sin villkorliga frigivning uppskjuten, och således få sitta längre i fängelse.

Lagrådsremiss beslutas våren 2020.

20. Inför påföljden ungdomsövervakning

I den beslutade propositionen ”Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning” föreslås ökade möjligheter till kontroll med fotboja. Detta för att personen inte ska befinna sig i miljöer och på platser där risken för återfall är stor eller i närheten av där ett brottsoffer bor. En ny påföljd, ungdomsövervakning, avsedd för fall där varken ungdomsvård eller ungdomstjänst är tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens karaktär och den unges tidigare brottslighet, ska införas. Ungdomsövervakning omfattar så kallad helghemarrest samt vid behov förbud att under vissa tider vistas på vissa platser. Kontroll sker med fotboja.

Lagrådsremiss beslutas våren 2020.

21. Straffansvar för falska uppgifter i polisförhör utreds

Högsta domstolen har nyligen slagit fast att det inte ska betraktas som skyddande av brottsling att i polisförhör ge falskt alibi åt en person, om det inte hjälper den personen att komma undan. Det är viktigt att lögn i polisförhör kan motverkas. Behovet av lagändringar när det gäller vittnesuppgifter som lämnas under förundersökning ska därför utredas.

Bryt tystnadskulturen

22. Utred system med kronvittnen

Brott som begås i kriminella kretsar har blivit allt grövre och är särskilt svåra att utreda. Ett system med kronvittnen kan öka incitamentet för misstänkta att medverka i brottsutredningar och ska därför utredas.

23. Høj minimistrafpen för övergrepp i rättssak kraftigt

Samhället måste skärpa synen på brott som syftar till att störa rättsväsendets arbete och människors vilja att delta i rättsprocessen. Att vittnen och parter utsätts för våld eller hot är oacceptabelt. En utredning ska därför föreslå höjda straff för övergrepp i rättssak.

24. Utred höjning av straff för mened samt skyddande av brottsling

Samhället måste tydligare markera att den som vittnar i domstol är skyldig att tala sanning och att det är oacceptabelt att skydda brottslingar genom att till exempel förstöra bevisning. En utredning ska därför föreslå höjda straff för mened och skyddande av brottsling.

25. Se över skyddet av och stödet till vittnen och deras anhöriga, och utred anonyma vittnen

Skyddet av och stödet till vittnen och deras anhöriga ska ses över.

Vad gäller anonyma vittnen ska en utredning beskriva hur våra grannländers system med anonyma vittnen är uppbyggda och fungerar, i vilken utsträckning anonyma vittnen används och vilket värde de då har, samt hur dessa system hanterar eventuella kopplingar mellan tilltalad och vittne. Om utredaren bedömer det lämpligt ska förslag lämnas till lagändringar, eventuellt som försöksverksamhet.

26. Förstärk vittnesskyddsprogrammet

Att vittnen till brott inte vågar vittna i domstol är ett påtagligt problem vad gäller gängkriminalitet. Polisen bör prioritera vittnesskyddsprogrammet.

Förebyggande av brott

27. Trygghetsberedning

En parlamentarisk beredning tillsätts för att ta fram en samlad målbild för det brottsbekämpande och trygghetsskapande arbetet samt lämna förslag på långsiktiga åtgärder för ökad trygghet och minskad brottslighet. Förslagen ska vara grundade i evidens och beprövad erfarenhet.

En analys av vilka förmågor som samhället bör kunna förvänta sig av rättsväsendet tas fram. Förslag ska också lämnas till en inriktning för en sammanhållen modern straffrätt, byggd på proportionalitet och syftande till lägre brottslighet, som är anpassad för att möta vår tids krav.

Beredningen tillsätts hösten 2019 och kommer att arbeta 2020–2024.

28. Satsa långsiktigt på skolor och socialtjänst i socialt utsatta områden

Arbetet mot segregation inom ramen för Delegationen mot segregation (DELMOS) kommer att förstärkas avsevärt under mandatperioden.

29. Socialtjänsten måste kunna gripa in tidigare och i fler situationer (s.k. ”mellantvång”)

Barn och unga i behov av socialtjänstens insatser kan gå miste om dem i det fall deras föräldrar motsätter sig dem och det samtidigt saknas förutsättningar att besluta om tvångsvård. Socialtjänstens möjligheter att vidta åtgärder under dessa omständigheter måste förbättras. Det handlar om att kunna vidta åtgärder i fler fall, att kunna ge fler typer av åtgärder, och att förbättra möjligheterna till uppföljning av den unge efter avslutade insatser. Ny lagstiftning kan bli aktuell.

Tillägg till Socialstyrelsens pågående myndighetsuppdrag rörande så kallat ”mellantvång” beslutas hösten 2019. I tilläggsuppdraget ska ingå att lämna förslag till lagändringar.

Tilläggsuppdraget ska redovisas december 2020. Proposition prel. hösten 2021.

30. Socialtjänst på kvällar och helger i socialt utsatta områden, samt sociala insatsgrupper

Bemanning med fältassistenter kvällar och helger bedöms av bland annat Polismyndigheten vara en både synlig och effektiv åtgärd mot gängproblem och rekrytering av unga till kriminalitet. Sociala insatsgrupper är en arbetsmetod för samverkan mellan socialtjänst, skola och polis för att hjälpa unga att sluta begå brott. Resurser till kommunerna för detta ska säkerställas.

31. Lagstifta om brottsförebyggande ansvar för kommuner

Kommunerna ansvarar för en rad verksamheter som kan bidra till att motverka brott. Merparten av det brottsförebyggande arbetet sker dock på frivillig basis. Det är viktigt att sådant arbete bedrivs i alla kommuner. En utredare ska föreslå hur ett lagstiftat kommunalt ansvar att arbeta brottsförebyggande kan utformas.

32. Samordnade insatser för barn och unga i riskzon

Skolverket och Socialstyrelsen får i uppdrag att inom ramen för det treåriga utvecklingsarbetet för tidiga och samordnade insatser för barn och unga rikta särskilda satsningar mot riskgrupper i socialt utsatta områden. Syftet är att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Uppdraget ges hösten 2019.

33. Inför ett nationellt avhoppprogram

Berörda myndigheter uppdras att ta fram ett nationellt avhopparsprogram med syfte att samordna, förstärka och utveckla de avhopparsverksamheter som idag bedrivs enskilt av kommunerna.

Myndighetsuppdrag beslutas hösten 2019.

34. Effektivisera arbetet mot penningtvätt

För att ytterligare stärka arbetet mot penningtvätt tillsätts en utredning som ska se över finansinspektionens kapacitet, informationsutbyte mellan banker och myndigheter samt om myndigheternas samarbete och ansvarsfördelning mot penningtvätt är ändamålsenligt utformat.